

ŐRSI FERENC

Legenda a páncélvonatról

A sötét éjszakában közélgő dübörgés erősödik.

Egy középkorú vasúti bakter riadtan ül fel fáradtan szuszogó felesége mellett az egyetlen ágyban.

A dübörgés közeledik. A bakter kiugrik az ágyból, gyufát lobbant, és reszkető ujjakkal meggyújtja a vasúti lámpát. Az asztalon a lámpa alatt lévő felnagyított menetrendre bámul.

Nincs ideje a töprengésre.

Az őrház ablaka előtt eldübörög a páncélvonat.

Először, lámpával a kezében kiugrana a sínek mellé. De megretten, hiszen ingben, gatyában van. Sietve csapja fejébe a sapkát. A telefonszekrényhez ugrik, és ijedten, izgatottan csengetni kezd.

Egyszer, kétszer, ötször csenget.

– Halló! Halló! A hatvanhatos őr beszél! A hatvanhatos őrház előtt a hatvanhetes felé egy páncélvonat robogott át. Láttam az ágyúkat! Páncélvonat! Biztosan az volt! Nem tudom, honnan jött, nem... nem tudom!

Leteszi a kagylót, magára teríti köpenyét és kisiet az őrház elé.

Egyre távolodva olvadnak az éjszakába a páncélvonat körvonalai.

Egy másik őrház ajtaján kiugrik egy másik bakter. Látszik hogy csak magára kapkodta a szolgálat komolyságához szükséges ruhadarabokat. Lámpáját lóbálva áll a sínek közé, és „Állj!” jelzéseket ad.

A távolból, megrengtetve a síneket, közeledik a páncélvonat. A dübörgés erősségén érződik, hogy nem fékez, nem áll meg a jelzésre.

Csak jön, jön, mindjobban közeledve és mind erősebben dübörögve.

A bakter kilép a sínek közül, és lámpáját a földre téve a ház sarka melé húzódik. Onnan lesi az elzúgó vonatot.

Besiet a szobáckába. Csenget a telefonszekrényénél.

– Ismeretlen páncélvonat halad a pályán! Jelzésre nem állt meg! Ismeretlen páncélvonat robog a hatvannyolcas őrház felé!

A bakter felesége alsószoknyában riadozik mellette.

– Mit akart ez a vonat?

A férfi elgondolkodva mondja:

– Az isten tudja – akasztja a horogra a telefont, és átöleli az asszonyt. – Mintha üres lett volna... Akárha magától robogott volna... Ilyenkor legálább a masiniszta füttyül. Ha nem áll meg, akkor füttyül...

Az asszony keresztet vet.

– A szent Jézus irgalmazzon.

A 68-as őrháznál

A 68-as őrház előtt lámpával a kezében áll a harmadik bakter. Indulna – elszántan – a sínek közé, hogy megállást jelezzon. Kezében lendül a lámpa.

A vonat dübörgését kísértetiesen hozzák a sínek. Aztán fékezni kezd a szerelvény. Súlyosan, zihálva, csattogva fékez.

A bakter kilép a sínek közül, várja, hogy megálljon a vonat.

Sisteregve ragad a sínekhez a mozdony, döccenve megáll.

A páncélvonat sötét. Csak a bakter lámpája világítja meg. Kutatva siklik a fény a fekete kocsikon.

Az ágyúskocsi ágyúcsövei mintha távoli célokat keresnének a sötétben.

A géppuskás kocsi ajtaja csikorogva húzódik félre. A bakter lámpája megáll az őrházra meredő géppuskákon.

Az ágyúskocsiról leugrik egy katonaruhás, harminc év körüli férfi. Tiszti zubbonyán csak parancsnoki jelzés van.

A mozdonyról egy bőrkabátos, Lenin-sapkás, ugyanolyan idősnek látszó férfi lép le. A géppuskás kocsinál találkoznak.

A parancsnoki jelzést viselő tompán mondja a bőrkabátosnak:

– Teljes harci készség.

– Igen – hangzik a válasz.

A parancsnok beszél a géppuskás kocsiba.

– Teljes harckészség!

– Igenis! – csattan bentről egy hang, de semmit sem látunk.

– Menjünk! – mondja a bőrkabátos.

A parancsnok bólint, és a bakter felé indulnak.

A bakter kezében megremeg a lámpa. A közeledők felé lép, és szabályosan tiszteleg.

– Alázatosan jelentem... – szedi össze magát a bakter. – Ezt a vonatot nem jelezték előre... Csak a szomszéd őrház, a havanhetes adta a hírt...

Alázatosan kérdezem, hogyan tetszettek idejönni?

– Síneken, teljes gőzzel – mondja röviden a parancsnok.

– Alázatosan... – szólalna meg a bakter, de a bőrkabátos félbeszakítja.

– Ne alázatoskodjon!

– Kérem alázattal... – riad meg a bakter.

A bőrkabátos közelebb lép, és halkán, de határozottan kérdi:

– Milyen híreket kapott mostanában?

A vasutas kutatva nézi a két embert, és kényszeredett vállvonogatással motyogja.

– Hiszen éppen ez az, kérem alázatosan...

– Világosabban beszéljen! – mordul rá a komisszár.

A bakter megrezzen.

– Csak azt mondhatnám, ami a távmondásban van – néz rettegve, kutató bizonytalansággal a két emberre.

– Hogyan szól a távmondat? – kérdi a bőrkabátos.

A bakter riadtan ajánlja:

– Nézzék meg! Talán maguk többet olvasnak ki belőle.

– Hol van?

– Bent az őrházban... Pontosan vételeztem és iktattam! – bizonykodik a bakter.

– Elolvassuk – indul az őrház ajtaja felé a bőrkabátos.

A parancsnok bólínt, majd a vonat felé fordulva kiáltja:

– Mihály! Bemegyünk az őrházba!

A géppuskás kocsiból jön a válasz.

– Igenis! – majd megjelenik az ajtóban Mihály, és leugrik a vonat mellé.

Kezét pisztolytáskáján nyugtatva, öntudatosan sétálni kezd a vonat mellett.

A parancsnok és a bőrkabátos belépnek az őrházba.

Erre, mintha jeladás lenne, az ágyúskocsi mellvédje felett fejek jelennek meg.

A géppuskás kocsiból is kibukkan néhány ember. A mozdonyvezető és a fűtő arcát is meglátjuk a pánccélok mögött.

De Mihály, csak rendíthetetlen nyugalommal sétál a vonat mellett.

A mozdony utáni, második kocsinál megnyikordul a tolóajtó. Arasznyi résen világoosság szűrődik ki.

Mihály megtorpan a résnél, bepillant a konyhakocsiba.

Odabentről a szakács szikáran sovány feje jelenik meg.

– Hol tartunk? – szólítja meg Mihályt.

– A hatvannyolcas őrháznál.

– Mikor oszthatom a reggelit? – kérdi a szakács.

– Majd parancsot adnak rá – mondja nyugodtan Mihály.

– Megfőztem a zupát – folytatja a szakács. – Adhatok egy csajkával, ha kívánja.

– Jöhet – bólínt Mihály.

A résen át látjuk, hogy a szakács a petróleumkályhán lévő fazék tetejét leveszi, mélyen megmeríti a kanalat, és egy csajkába merít.

Mihály átveszi a csajkát, félresimítja a bajuszát, és issza a levest.

A szakács várakozva nézi.

– Köménymagos!

– Őlég meleg, őlég sós... – adja vissza a csajkát Mihály.

– Holnapra már nincs mit adnom... Nem tudom, hol vételezünk? Hol szerezhetünk ennivalót! Maga egy vagonban utazik a parancsnokkal... Mit hallott? Mi lesz? – tudakolja a rántottlevessel puhított Mihálytól a szakács.

Mihály az őrház felé néz.

– Megtudjuk. Azért mentek be – mondja elzárkózva.

– Csak... kérdeztem, mivel ilyenkor ugyebár a szakácsot szidják. Mindig a szakácsokat szidták a fronton is, a fogságban is. Mintha ők tehetnének arról, hogy nincs mit megfőzni – szabadkozik a szakács.

– Mára van? – kérdi Mihály.

– Csak mára van! – mondja szenvedélyesen a szakács.

– Csöndesebben, hé! – mordul rá Mihály.

A szakács csattanva rántja be az ajtót.

Mihály visszafelé indul a vonat mentén. A mozdonyról, géppuskás kocsiból, ágyúskocsikról figyelik minden mozdulatát.

Mihály az őrház felé pillant.

Az ablak mögött világító lámpa fényénél látja, hogy a bőrkabátos átad egy papírlapot a parancsnoknak.

Az őrházban

A vasutas lámpájának fénykörében áll a bőrkabátos és a parancsnok. A bakter illően hátrahúzódik.

– Te tudod, hogy ez mit jelent? – néz a papír fölött a másikra a parancsnok.

A bőrkabátos a bakter felé fordul.

– Vasúti vonalon kapta?

– Igenis kérem, vasútin, azzal, hogy küldjem be a faluba a párthoz. Mivel a postai távirta 12 kilométerre van.

– Beküldte?

A bakter nehezen mondja ki:

– Az volt a parancs. A feleségem vitte be. Elolvasták, megköszönték... megköszönték, kérem!

A bőrkabátos a parancsnokhoz fordul:

– Világos beszéd: „az antanttal kötött megállapodás alapján a szakszervezetek vezetőiből alakult **munkáskormány** vette át a kormányzást” – nyúl a papír után.

A parancsnok átadja a távmondatot, a bőrkabátos belepillant.

– A párt legfőbb feladata a rendfenntartás – hangsúlyozva fejezi be – a legszigorúbb statárium hirdetendő ki. E távirat szó szerint kiplakatirozandó!

A parancsnok tompán megszólal:

– Aláírás?

A bőrkabátos olvassa.

– Központi párttitkárság.

A parancsnok a bakterhez fordul:

– Menjen ki!

A vasutas zavartan kimegy.

– Mit akarsz? – kérdi a bőrkabátos, furcsálva.

A parancsnok nyugalmat erőltetve, beszélni kezd.

– Nekem nem világos ez a beszéd. Ha a hatalmat egy szakszervezeti vezetőkből álló kormány vette át, akkor hogyan hirdethet statáriumot a központi párttitkárság?

– Ezt te nem érted...

– Egy pillanatra, kérlek – veszi vissza a szót a parancsnok – ha „az antanttal kötött megállapodás szerint” történt a kormányváltás, akkor ennek a kitételnek is megvan a jelentősége. Akkor ebben az országban már az antant parancsol. Ha **leváltotta** a Tanácskormányt, akkor az antant parancsol.

A bőrkabátos kérdi:

– Hova akarsz kilyukadni ezzel?

– Egyelőre csak megpróbálom kibogozni, hogy mit jelent ez a távmondat.

– Statáriumot! – teszi pisztolyára a kezét a bőrkabátos.

– Nem az érdekel, hogy ma és holnap mit jelent, hanem az, hogy holnapután és azután mit jelent?!

– Csak annyit, hogy ez a kormány megköti a békét, ez „a **munkáskormány**”.

Három nap óta végre egy konkrét hír. Ebből következtethetünk.

Csengeni kezd a telefon.

A parancsnok és a bőrkabátos a készülékre pillant.

– Vedd fel – mondja tompán a parancsnok.

A bakter benyit az ajtón.

– Cseng a telefon! – mondja riadtan. – Alázatosan kérek engedélyt... Szolgálat...

– Vegye fel! – bólint a bőrkabátos.

A vasutas visszacsenget, és kapkodva jelentkezik.

– Halló, a hatvannyolcas őrház jelentkezik... a hatvannyolcas őrház jelentkezik... Igenis kérem: távmondatot... írom, kérem!

Az asztalon lévő papírra kezdi írni.

– A... belügyminiszter elrendelte a Vörös Őrség feloszlátását, és a rendőrség visszaállítását. Ezt az utasítást minden faluban dobolják ki – mondja a bakter, miközben írja a távmondatot.

A parancsnok kiveszi a kagylót a vasutas kezéből.

– Halló, hogy hívják a belügyminisztert? Halló! A belügyminiszter nevét mondja meg!

Süketen kattant a készülék.

– Ezt nem volt szabad... – kap a telefon után a bakter, és izgatottan csengetni kezd.

A parancsnok a bőrkabátosra néz.

– Hallottad? A munkáskormány feloszlátja a Vörös Őrséget! Ez is világos beszéd?

– Halló! Halló! Igen, a hatvannyolcas őrház beszél... Páncélvonalat? Kérem... – néz riadtan a két férfi felé, majd befogja a mikrofont. – Azt kérdik, hogy láttunk-e páncélvonalat a pályán?! Mondhatom?

A parancsnok a bőrkabátosra pillant.

– Adja ide a telefont! – veszi el a kagylót. – Halló! Kivel beszélék? Ki érdeklődik? A nevét mondja meg! – figyel a telefonból érkező, de a nézők számára nem érthető hangokat, majd szinte ordítva mondja: – Megtagadok minden felvilágosítást, amíg nem jelzi ellenőrizhető pontossággal, hogy ön kicsoda, és milyen jogcímen kér tájékoztatást! – üvöltve folytatja, kis szünet után: – Ne fenyegetsen, kérem! Én ötödik éve tudom a kötelességem! – dühösen visszahagyja a horogra a telefonkagylót.

A bakter rémülten kap a kagyló után.

A parancsnok megfogja a kezét.

– Ne nyúljon hozzá!

– Kérem... nekem kötelességem – hebegi riadtan a vasutas. – Én állami ember vagyok! Nekem kötelességem felvenni a telefont, ha csöngetnek! Én... én... alázatosan jelentem: az állásommal játszom!

Vadul csöng a telefon.

Pillanatokig egymásra merednek, majd a bőrkabátos leveszi a kagylót, és rövid fontolgtatás után átadja a bakternek. Halkan, figyelmeztetően mondja:

– A páncélvonalatról egy szót sem!

A vasutas remegve átveszi a telefont.

– Halló! A hatvannyolcas őr jelentkezik! – kis szünet után, gyötrődő félelemmel: – Nem! Az előbb nem én beszéltem – riadtan néz fel a két férfira, és befogja a kagylót. – Azt kérdik, hogy ki ordított az előbb?!

A komisszár mondja:

– Ismeretlen katonák!

– Ismeretlen katonák! – ismétli a bakter.

– Elementek! – segíti ki a komisszár.

– Elmentek! – mondja a vasutas. – Nem... nem tudom, kicsodák. Kérem-alázattal, isten bizony nem tudom kicsodák! Igenis kérem, írom – papírt simít, kapkodva az asztalra, és ceruzát fog. – Lehet mondani! – írja fel a papírra eközben:

„Távmondát”.

Majd szótagolva ismétli a telefonból hallottakat és írja:

– A kormány nyomatékosan felhívja a figyelmet, hogy a fegyveres alakulatok akadályozzák meg a menekülő kommunisták szökését, és tartóztassák le a helyi bolsevista vezetőket...

A bőrkabátos komisszár dermedten nézi a körmölő baktert. A parancsnok a komisszárra pillant, és tompán mondja:

– Ez is világos beszéd...

A komisszár felrebben és a parancsnokra mered, de közben a bakter rendületlenül szótagol és ír.

– Ezen rendelkezést minden **katonai** parancsnok azonnal foganatosítsa, de bizalmasan kezelje. Aláírás: Peidl Gyula miniszterelnök. Vettem! – teszi le a ceruzát a vasutas. – Igenis, pontosan! – akasztja vissza a telefonkagylót a horogra.

A komisszár felveszi a papírlapot, és megrökönyödve olvassa:

– A menekülő kommunistákat...

A vasutas tétován áll

A parancsnok döbbenet nyúl a papír után, elveszi és olvassa:

– Katonai parancsnok azonnal foganatosítsa... – néz a komisszárra, majd fásultan az asztalra teszi a papírlapot.

A vasutas tétován nyúl a papír után.

A komisszár felkapja a lapot, és széttépi.

– Gyalázat!

A parancsnok a vasutasra pillant, pattan a parancsa:

– Menjen be a szobájába!

– Igenis! – csapja össze a bokáját a bakter. Elmegy a kis ház szobájába.

A vasutas lámpájában – amit az asztalon hagyott – pislákol a láng.

Mélységes, feszült csend. Kint világosodik.

A széttépett papírlapot a parancsnok összeilleszti, és tompán kérdi:

– Ki az a Peidl Gyula?

A komisszár vállat von.

– Azt írja: miniszterelnök. – felcsattant – Most mit akarsz?

A parancsnok egy gyékénnyel font parasztszékre zökken. Tompán, szinte önmagának fogalmazva a gondolatait, mondja:

– Mi a hadseregpárancsnoksághoz tartozunk... csak tőlük fogadok el parancsot.

– A miniszterelnök...

– Köpök rá! – ugrik fel a parancsnok. – Mi katonák vagyunk. Eddig harcoltunk. Nekem parancs kell, és nem ilyen... ilyen civil pofázás!

– Hallottad! Az a parancs, hogy a menekülő kommunistákat fogd le! – tör ki elkéseredetten a komisszárból.

– És akkor?! – visszahanyatlik a székre. – Akkor... akkor... megállíthatjuk a románokat, akik ellen a „kommunistákkal” együtt harcoltam?!

A komisszár elkeseredett egykedvűséggel mondja:

– Te tudod...

A parancsnok kipillant az ablakon.

A páncélvonat körvonala: a derengő hajnalban kirajzolódnak az ég elé.

Mihály, fegyelmezett dölyfösséggel rója a távolságot az elejétől a végéig.

Az ágyúkosci palánkja fölött fejek körvonala látszanak.

– Most mit mondjak nekik?! – gyötrődik a parancsnok. – Álljak elébük? Léptessem ki a kommunistákat, és fogassam le azokkal, akik ma nem vallják annak magukat?

– Először magadban dönts el, hogy mi vagy, és mit akarsz? – hangzik a komisszár hangja. – Aztán: közöld velem, mi a szándékod.

A parancsnok felugrik, kinyitja az ajtót, és kikiált:

– Mihály! Vecsei Mihály!

– Parancs! – perdül arra a szólított.

– Hozzám! – csattan a parancs.

Mihály az ajtóhoz siet.

– Parancsára!

– Osszák ki a reggelit!

– Igenis! – tiszteleg Mihály, majd a páncélvonat felé fordul, és harsányan elkiáltja magát: – Reggelihez sorakozó!

A parancsnok indulatos töprengéssel járkál föl-alá.

– Itt mindenki csak táviratozik! Egyikben statárium, a másikban meg ez! – csap a széttépett papírlapra. – Központi párttitkárság! Miniszterelnök! Belügy-miniszter! Azt hiszik, ha lediktálnak egy táviratot, akkor megállnak a románok.

Kopogtatnak az ajtón.

A parancsnok hirtelen elhallgat.

– Lépjen be!

Nyílik az ajtó. Szántó tiszteleg katonáskodó fegyelemmel.

– Mit akarsz?

– Parancsnok elvtárs, jelentem, a szolgálatvezető elvtárs kérdezteti, hogy hol tetszenek elfogyasztani a reggelit – jelenti.

A parancsnok odalép, végigméri, a zsebet dudorító kenyérre mutat:

– Az ott mi?

– Kenyér – rebben meg Szántó.

– Gombold be a zsebedet! – hangzik határozottan de kissé mosolyogva: – Legalább.

– Igenis.

– Megint repeta kéne? – oldódik most már a parancsnok kissé cinkos mosollyal.

– Tetszik tudni, a Józsi meg én... fejlődő szervezet... biztosan ezért vagyunk mindig éhesek.

– Nos, hol reggelizünk? – fordul a komisszárhoz a parancsnok.

– Itt... – mondja a komisszár.

– Jelentsd a szolgálatvezető elvtársnak! A többit osszák ki!

– Igenis! – tiszteleg Szántó, és csukná be az ajtót.

– Szántó! – szól utána a parancsnok. – A szolgálatvezető jöjjön hozzám!

– Igenis! – csukja be az ajtót a fiú.

– Mit akarsz velem? – kérdi kissé gyanakodva a komisszár.

- Gondolkodnunk kell! Újabb híreket kell szereznünk! Valami bizonyosságot!
- A komisszár csendesen kérdi:
- És ha a kommunisták letartóztatására adott utasítás a bizonyosság?
- A parancsnok ránéz, töprengve fontolgatja a szavakat:
- Te, ameddig együtt voltunk... katona voltál... a páncélvonat katonája!
- hangsúlyozza a végét.
- A komisszár megfontolt, de rekedtessé váló elszánt hangon mondja:
- És kommunista!
- A parancsnok szembefordul vele.
- Hogy te minek érzed magad, az a te dolgod. Én a harcostársamnak, bajtársamnak tartalak, akivel együtt harcoltam Magyarországért. Én csak erről tudok! Mint ahogy ezeket az embereket is magyar katonáknak tekintem, egyszerűen: magyar katonáknak, akikért felelős vagyok... ameddig a parancsnokok vagyok.
- Kopogtatnak.
- Tessék! – mondja hangosan a parancsnok.
- Mihály és a szakács jelenik meg az ajtóban.
- Parancsára megjelentem!
- A szakács kíváncsian néz körül:
- Tisztelettel... hová tehetem?
- Ide! – mutat az asztalra a parancsnok.
- A szakács besiet, leteszi az asztalra a csajkákat, terítés ürügyén rakosgat az az asztalon, de árgus szemekkel kutatja a papírokat.
- A komisszár észreveszi.
- Köszönöm, elmehet! – hangzik parancsolóan.
- A szakács felrebben, tiszteleg és kimegy.
- Mihály! – fordul a parancsnok a szolgálatvezető felé. – Tizenöt perc múlva vonatszamlét tartunk. Mindenki megmosakodva, megborotválkozva! További parancsot akkor adunk!
- Igenis – tiszteleg pattogva és elmegy.
- Amikor becsukódik az ajtó, a komisszár csendben kérdi:
- Tizenöt perc múlva milyen parancsot adsz?
- Nekem csak a hadsereg-parancsnokság adhat utasítást. Az utolsó parancs az irányadó: harcolva visszavonulni. Ez határoz meg mindent, ameddig újabb parancsot nem kapunk **tőlük!**
- És ha nem kapsz több utasítást a **Vörös Hadsereg** parancsnokságától? Akkor mi lesz a mérce? – lobban fel a komisszár.
- Akkor is megmarad sarkcsillagnak a bajtárs-becsület! A beosztottjaimért való felelősség! Én nem állok eléjük, és nem adok parancsot arra, hogy menjen, ki merre lát!
- Ne azt mondd, hogy mit nem csinálsz! Mit csinálsz?! – fordul szembe vele a komisszár.
- A parancsnok kis csend után:
- Megmentem ezt a páncélvonatot a magyar hadsereg számára.
- Melyik magyar hadsereg számára? – kérdi a komisszár.
- A parancsnok szinte dühöngve mondja:
- Tessék! Mondd! Te mit csinálnál? Mit tegyünk? Ne csak kérdezz! Adj tanácsot! Parancsolj! – egy székre dobja magát.

A komisszár töprengve a parancsnok felé fordul.

– Itt nemcsak erről a tizenöt emberről és a páncélvonatról van szó... Itt... most sokkal többről... – keserűen fakad fel benne – Itt most mindenről... mindenről, amiért érdemes volt élni és harcolni... amiben reménykedtem... hittem... Erről van szó!

A parancsnok tompán kérdi:

– A szocializmusról?

– Igen... arról – néz vele szembe a komisszár.

– És Magyarországról! – áll föl a parancsnok. – Erről az elátkozott országról! Keletről a románok, északról a csehek, délről a szerbek... Te csak a reményeidet vesztetted el egy olyan világról, amelyről még senki sem tudja, hogy milyen lett volna, ha megvalósul. De alattam egy ezeréves ország mállik szét, az az ország, amelyért ötödik esztendeje harcolok... s nem rajtam múlott, hogy életben maradtam – keservesen sóhajt. – Mennyivel egyszerűbb lett volna Limanovánál meghalni, vagy beledöglenni az Iszónóba!

– Meghalni a legkönnyebb...

Cseng a telefon.

A parancsnok kinyitja a bakter szobájának az ajtaját.

Odabent riadtan kapaszkodik egymásba a bakter és felesége.

– Vegye föl a telefont! – int a parancsnok.

– Igenis, kérem alázattal – botladozik a készülékhez a bakter. – Itt a hatvannyolcas őrház! – jelentkezik.

A parancsnok és a komisszár figyelik a baktert.

– Alázatosan jelentem! Jelentem, szabad a pálya! – nyögi rémulten. – Igenis! Vettem a jelzést: román katonai szerelvény közeledik. Igenis kérem! – akasztja vissza a telefont, majd könyörgő riadalommal fordul a két emberhez. – Román katonavonat jön a pályán! Ha istent ismernek, tovább mennek. Ezek Budapest felé tartanak! Kápolna, Aldebrő, Kisterenye felé talán még mehetnek. Ha itt találják magukat... Velem is végeznek... Hallották: azt mondtam, hogy szabad a pálya! Könyörüljenek rajtam!

– Hallottuk – mondja tompán a parancsnok. – Jelezze Kápolnának, Kisterenye felé biztosítsanak szabad utat egy magyar páncélvonatnak!

– Igenis! – nyúl a telefon után a bakter és csenget.

A páncélvonatnál

A parancsnok és a komisszár sietve jönnek ki az őrházból. Az emberek a kocsik mellett állnak.

Mihály jelenti:

– Jelentem, vonatszempléhez együtt áll a legénység!

– Felszállni! Indulás! – kiáltja harsányan a parancsnok, majd a komisszár-hoz fordul:

– Maradj a mozdonyon! Megállás nélkül megyünk, ameddig lehet.

A komisszár a mozdonyra kapaszkodik, a parancsnok az ügyúskocsira mászik fel.

A mozdony füttyent, a szerelvény elindul.

Vasút-útkereszteződés

Előttünk 200–300 méterre sorompó nélkül keresztezi egy út a síneket.

Az úton egy parasztszekér robog a kereszteződés felé. A szekéren nyolc ember körvonalai bontakoznak ki.

Négy egyenruhás vöröskatona, két civil férfi. Egy 35 év körüli nő, és egy 16–17 évesnek látszó lány.

Az egyik civil veri-hajtja a lovakat, a többiek kapaszkodnak a szekér oldalába, a löcsökbe.

Mögöttük a dombon hat lovas vágatva közeledik. Azok lövöldöznek. Üldözik a szekéren menekülőket.

A mozdonyvezető a fékhez kap. Süvöltve száll ki a gőz, üvölt a síp, csikorgognak a fékpofák.

Az ágyúskocsin dülöngélve kapaszkodnak az emberek.

A parancsnok elkapja Vas Péter kezéből a távcsövet.

A szekér eszeveszetten robog a kereszteződés felé.

A vonat is.

A géppuskás kocsiban, visszanyeri egyensúlyát Mihály.

– Tűzkészültség! – ordítja.

Bányik a jobboldali géppuska mögé veti magát. Szántó a hevederes rakasz mellé kapaszkodik.

A másik oldalon Lipták és Éles Józsi teszik ezt.

Mihály, kihajolva a vagonból, izgatott arccal figyeli a robogva közeledőket.

– Ezek meg ki az ördögök!?

A hat lovasnok szól a felkiáltás.

Egy tiszt egyenruhás vezeti őket. Kettő rendőr egyenruhát visel. Hárman civilek; jól szabott lovaglóruhában, csizmában és „reitpantallóban”.

A mozdonyvezető eszeveszetten sípol.

A kocsi nem áll meg.

Átrobog a síneken. Kifordul a kereke.

A vonat nagyot döccenve megáll a kereszteződésben, és elzárja az utat a lovasok előtt.

A konyhakocsiban lefordul a fazék a petróleumkályháról. Szétfolyik a víz, a bab a vagon padlóján. A szakács az ajtó részéhez lapul és figyel kifelé.

A vonat másik oldalán a törtekerekű kocsiró! már lefordultak négyen.

A kocsis tépi, húzza a gyeplőt, hogy megállítsa az ide-oda verődő kocsit vonzó lovakat.

A parancsnok Mihály felé ordít.

– Figyelmeztető!

Mihály félkézszel lenyomja a géppuskát, és a lovasok fölé löv egy sorozatot.

A hat lovas visszarántja a vágatóba hevült állatokat. 50–60 méterre torpannak meg a vonattól.

A kocsisnak is sikerül megfékezni a lovakat.

A földrezuhant emberek és a kocsiról leugrálók rémülten nézik, tapogatják egymást.

A parancsnok az ágyúskocsi mellvédje mögül felemelkedve harsányan kiáltja:

– Önök kicsodák, és mit akarnak?

A hat lovas kezében pisztoly, karabély. Összenéznek. Várakozóan a tiszt ruhás férfira tapad a tekintetük.

Egyenruhója gallérján frissen csillog három aranycsillag. Elteszi a pisztolyát, majd kihívóan a vonat felé léptet.

10-12 méterre a szerelvénytől megáll.

– Görgényi százados vagyok. Karhatalmi osztagommal menekülő bolsevikokat üldözök. Azonnal nyújtsanak segítséget az elfogásukhoz! – mondja hutározottan.

A páncélvonatról figyelő arcok, szemek merednek rá, követik minden mozdulatát, figyelik minden szavát.

– Mit tettek ezek az emberek? – kérdi a parancsnok.

A százados sötét pillantással méri végig a parancsnokot.

– Én bemutatkoztam. Azt hiszem, ildomos lenne, ha ön is megtenné. Ha volt gyerekszobája.

A parancsnok arcát látjuk. Kissé megrándul a szeme szöglete. Átveti magát az ágyukocsi oldalán, és a földre toppan.

Megrántja zubbonya szélet, nyugodtságot erőltetve megigazítja a derékszíját, és négy-öt lépést a lovas felé lép.

– Én Széky Miklós páncélvonat-parancsnok vagyok – mondja hangosan, hogy a vonaton is hallják.

– Széky? – csodálkozik a százados önkéntelenül. – A torjai Székyek közül?

– Igen – mondja tompán.

– A huszárfőhadnagy, aki zászlósként Limanovánál azt a bravúrstiklit csinálta? – hangzik az elismerő kérdés.

– A páncélvonat-parancsnok – hangzik nyomatékkal.

– Jó, jó – pillant a vonatra a százados, amelyről géppuska és ágyúcső mered feléjük. – Minden bizonnyal nem tudod még – mondja csendesen – a bolsevizmus megbukott, a vörösörséget feloszlatták, a letartóztatott politikai foglyokat kiengedték, és a kommunisták lefogására a katonaság és rendőrség parancsot kapott.

– Kitől?

– A kormánytól.

– A románok? – kérdi sötéten Széky.

A százados egykedvűen vállat von.

– Ma megkezdték a bevonulást Budapestre. Holnap, holnapután ide is bejönnek – sürgetővé válik a hangja. – Addig kell néhány „adósságot tisztázni” – int a szemével cinkosan.

– A kommunistákat? – néz föl rá Széky.

– Rövid úton, mielőtt a románok és a franciák beleavatkoznának – bólint.

– Ezek kicsodák? – kérdi a vonaton túl lévők felé mutatva.

– A helybeli urak tudják részletesebben – int a civilek felé.

– Mit tettek?

– Kommunisták! – hangzik kissé csodálkozva.

– Mi a bűnük? – kérdi makacsul a parancsnok.

– Az, bolsevikok! – mondja indulatosabban a százados. – Megérdemlik a kötelet.

– És ha azok a katonák harcoltak a románok ellen?

– Na és! Akkor is vörösök.

– De magyarok! – csattan föl a parancsnok.

A százados gúnyos csodálkozással néz rá.

– Attól még megérdemlik az akasztófát! – halkan, kissé közelebbhajolva mondja: – Ha nem bízol a vonat legénységében, mondd, hogy rablók, gyilkosok, fosztogattak.

– Egy pillanat türelmet – fordít hátat a parancsnok, és Mihályhoz lép.
– A nyolc embert felszállítja a vonatra! Ha megtörtént, jelenti!

– Igenis! – lódul Mihály a másik oldal felé, és leugrik a kocsiról.

A parancsnok a mozdonyhoz lép.

– Mit teszel? – kérdi a komisszár.

– Mozdonyvezető! Ha sípolok, indulás! – mondja halkan, majd ismét a századoshoz indul.

– A szolgálatvezetőm már intézkedik – mondja nyugodtan.

– Megbízható? – rebben meg a százados.

– Arany, nagyezüst, kizezüst vitézségi érem – hangzik tompán.

A százados elmosolyodik.

– Helyes.

A vonat másik oldalán Mihály győzködik.

– Parancs! Velem ne cirkuszozzanak, mert lövetek!

– Én... én nem hagyom a lovaimat – tépi le az istrángot a kocsis. – A lovaikat nem hagyom! – kapaszkodik fel az egyik lóra, és a másikat száron fogva elvágat.

A hét ember rémülten kapaszkodik a vonatra. A négy katona az ágyúkoscsira, a két nő és a civil a géppuskás kocsira.

Mihály is fent van már.

– A parancsot végrehajtottam! – kiáltja harsányan.

Széky a századoshoz fordul.

– A menekülők ügyét majd tisztázzuk – mondja szárazon. Röviden tiszteleg, és az ágyúkoscsi felé lépked.

A százados a pisztolya felé nyúl.

A géppuska csőve megmozdul, és rászégeződik. Bányik irányozza a lovasra.

– Nyugalom! – harsan Mihály hangja.

A parancsnok felkapaszkodik a kocsira, és sípol.

A vonat megindul.

Az élelmiszeres kocsis másik oldalán megcsikordul az ajtó, és hátizsákkal a hátán kiugrik a szakács.

A vonat elgördül mellette.

Amikor nyitltá válik az útkereszteződés, a szakács meglapul az árokban.

A parancsnok tajtékozva intézkedik.

– Ti hárman a lovas után mentek. Mi a vasútra indulunk.

A három civil elvágat.

– Ez meg kicsoda? – pillantja meg az egyik rendőr a szakácsot.

– Alázatosan jelentem, a szakács! – áll fel tisztelegve – Standovár Vilmos, civilben gazdálkodó, hentes és mészáros. – büszkén mondja: – Megszöktem a vörösöktől.

A százados nézi, majd az egyik rendőrnek int.

– Kengyelhez kötni! Gyorsan!

A rendőr leugrik a lóról. Kötelet vet a szakács csuklójára, és a kengyelhez köti.

Ikarus

Fiam
jaj ne szállj magasabbra

Mily csodálatos ott fenn
apám nézd
az a kék-tűzű ragyogás
a sirály hogyha félne
sosem kacagna

Fiam fiam
büntetlenül jaj
senkisé nem nézhet a napba

Mit az a tűzgömb
messzi van innét
s velünk Poseidon nézd csak
tükörsíma a tenger
Csak ez a mosolygó fényáradat van
hej ez a lebegő mámor

Jaj fiam
az ismeretlen küszöbénél olykor
hajtson fejet az ember

Só lepte be szakálladat
alga moszat a hajadban
Miért sirsz itt öregember?
Kérges-cserepes a bőröd
sebesre mart az ég tüze
Fák hűsébe mért nem bújtál?
Apollónak dühe elől
mért nem rejtőzködöl mondd csak?

Hét éjjel és hét nap óta
itt ülök itt zokogok már
s nem mehetek maradnom kell
hátha láttán fájdalmamnak
megkönyörül s visszaadja
az én fiamat a tenger
Olyan szép volt és oly bátor
ékessége nemzetünknek
jajjaj aláhullott mégis
kalimpáló sárkoloncként
s a víz bezárult fölötte

Honnan jöttél és ki vagy te
fiad-vesztett szegény öreg?
Mely hajó tett itt a partra
ruhátlanul s éték nélkül?
Mik e tollak közeledben?
Milyen madár szárnya volt ez
s hogy fogtad te gyöngé kézzel
a sebesen-fennen szállót?

Nem madár volt Én szállottam
szökve Minos börtönéből
hová munkánk végeztével
bezárt jó fiammal együtt
az a bikafejű zsarnok
hogy új palotája titkát
soha el ne árulhassuk
s négy fal között és ott fenn a
napkoszorús ég felettünk
madarakat láttunk szállni
s azt gondoltuk – hátha mint ők
szárnyat építvén magunknak
átrepülhetnénk a tengert
s otthonunkba megtérhetnénk

Ó te szerencsétlen féreg!
Nem tudtad tán hogy repülni
tenéked nem adatott meg
az isteni törvény által?
Lásd mit tettél hát zokogj csak
hátha megszán s megbocsátja
az ég bűnös merészséged
beérve hogy megbűnhődjél
szörnyű vesztével fiadnak!

Mit beszélnek szegény fiam!
Mit tudtok ti a törvényről?!
Mely igazgat minden élőt
s élettelen a világban
Én Daedalus már repültem
s velem repült az én fiam
szálltunk szélgyors madarakként
mert tudtuk hogy szállni mint kell!
Halak tanították úszni
valamikor azt az embert
ki először ereszkedett
a szikrázó mély habokba
Hát akkor mért ne tanulnánk
repülni a madaraktól?
Vak-véletlen s nem a sértett

törvény bánt így a fiammal
Menjetez hát! hagyjatek itt
bánatommal szembenézmem

... hullócsillag zuhanása
s kihunyása? Ennyi volna?
Maroknyi por melynek neve
nem emberi név már többé?
Hová lesznek a holnemvoltak?
Hullám jön megáll s visszafut
E verdeső szárnyas-világban
az ember léte gyalogút
Gondolkodhat a lassan-járó?
Tekinget Néha visszanez
Hálóján áttillant a tenger
S a háló ettől is nehéz. . .

Töröld le könnyed öregember!
Fiad meghalt hogy bennünk éljen
Mégis-hatalmas szárnyai
nem félnek se napban se szélben
Bátorsága a bátóság lesz
Ember a társát így segítse
Hogy keze segítsen kezünknek
s arcunk mosolya földerítse

Közgyűlés

Sz. F. festőművészek

A félsötétben vesztegelnek
kaszák kapák közt porosodva
céltalan-rossz kötédarabkák
kikeshedt szíjak célszerűtlen
öreg masinák romjai közt
a tegnapi kezekhez formált
rangú-rendű segítőtársak
Volt hivatásuk beteltt immár
hát néma vasukat a rozsdá-
rögja s fáik megrepedeztek
a tengelyük hiába sír még
mozgás után – csupán a tétlen
szemlélődés eztán a dolguk
A földeken motor zúg gépek
mint csodatévő óriások
szántanak-vetnek és az ember

a tegnap törpe változott át
egyenesült háttá és hitté
letéve mohó ujjaihoz
szoktatott játék-szerszámocskák
olcsó önzését gyávaságát
és padlás vagy a kamra lomja
egérrágott szemete lesz majd
a kuporgatás megszokása
a mások baján csemegéző
kajánság a pöffedő dölyf is
s a kapzsiság a lopni sem rest
míg kint a sivár pusztaságon
az elültetett venyigékből
felnőnek a távoli erdők

Erdők! zöldül ismét a tavasz
öröm sarjad ki ágaikból
Hideggel-széllel szembenéztek
s megmaradtak a viharokban
Gyűrűző évek vonulása
jón-rosszon át egyforma renddel
mért s méretett Felnövekedtek
Akaratuk nem hajladozó
tétovázás a levegőben
Derekek kemény és hatalmas
Rájuk tapadtak vad bogáncsok
élősködő férgek nyüzsögtek
mohó fogakkal körülöttük
lesve hogy egyszer elgyöngülten
a korhatag avarba buknak
és mégis megtanultak élni
Megtanulták hogy lábuk alatt
a föld egyformán mindükért van
a fény egyformán árad rájuk
s a tápláló víz zuhogása

Szálkás durva fenyőfa lócán
a füstös szobában megülnek
fakéreg-arcú görcsös lábú
szikkadt lelkű öregemberek
nénikék varjúsárnyú kendők
kárógó kopott melegében
s fiatalabbak harminc-negyven
esztendővel a talpuk alatt
helyükre nyugton ülök s állók
Lohiggadtak A család gondját
vállukra vették s asszonyukkal
amikor elfújták a lámpát

lefekvés után álmodoznak
már csak merészen-hangosabban
képzeletük lovára kapván
meg ha egy-két fröccsöt megittak

Hátul ülnek-állnak a jövő
holnapra felnőtt emberei
piros lányok suhanc legénykék
s a szombati táncról meg másról
susognak s néha vihorásznak
Mint az erdő fái tavasszal
itt vannak karjuk fölemelni
hogy levelük mind kinyilhasson
a rájuk tűző napsütésben
Eljöttek mivel dönteni kell
s fölemelt öklük erejétől
a sárpadlós szűk szoba mintha
fényes teremmé tágasulna
és a mennyezet fejük fölött
megemelkedik egyszeriben
s fölizzik szemük sugarában

Azután lassan elszélednek

Elindulnak a távollakók
sorban-szaporán hazafelé
a többiek még diskurálnak
arról hogy eső kellenék tán
meg a marháknak jobb istálló
hogy az ellető huzatos lett
és nehezebb a munkaegység
s tán mégis haza kéne menni
ldő munka holnap sem állhat
Odakinn elnyugszik az este
Lehajtják fejüket a házak

Látomás nyári viharhoz

Gyakran úgy vagyok én, mikor feketére borul az ég,
s a hullani kész esőre ablak mellett állva várok,
fáj a derült ég fényének hiánya.

Kék-tiszta- fény. Kék tiszta fény. Egyedül motyogom
újra, újra, pedig a villámtitokkal úszó felhők komor fenségét
is szeretem. Kék tiszta fény. Kék tiszta fény.

A vésses sötéttel ijesztő ég apokaliptikus képében
áll előttem az ember, a mindenség végtelen kicsiny paránya,
a világ legnagyobb óriása; áll felemelt karral
villámok közt rendet intő nyugalommal, küszöbön áll.

Küszöbön állni kényszerül? Pedig mihelyst szeme tágra nyílik
s a világra figyel, beleremeg a csoda izgalmába,
hogy itt a perc, valóvá tudja varázsolni régmúlt ezerévek
botorkáló álmait.

Zúdul a zápor az ablaküvegre, már én vagyok az az ember,
már te vagy az az ember. . .

A szived mellé vont világ forgatagából hirtelen
mosolygó krétai öregasszony tűnik eléd, lehetne nagyanyád,
s bár csak képes magazinok címlapjáról ismered, él már benned:
domblábra felkapó csűr előtt tavalyi kendert gerebenez,
a csuklójára csavart kendercsomó mint tündérlány aranyhaja lobog.

Mosolyog rád, a váratlan vendégre,
majd sóhajtvá int a tenger felé, ahol egymaga, kinlódva
húzza a hálót férje, a halász.

A tisztaszoba tenyérszerű ablakán behulló fénycsomó
a falon egy képre esik; a fiú. Forradalmár.

Még él talán valahol, szöges drótokkal forró sziklákra feszítve.

Annyi évet, örömet élhetett, mint te is éltél: tíz évesen
ő is büszke volt háborúból visszamaradt katoncsi gombjára,
tavasszal a megáradt hegyipatak hullámain épp úgy tutajozott
mint te az lpoly közepén; és mikor szeme tágra nyílt,
a világra lobogva figyelt, beleremegett, éppúgy mint te a csodába,
hogy valóra tudja majd varázsolni a régmúlt ezerévek emberének
botorkáló álmait.

Könyveket szorított magához máskézzel, míg a tengerparton
a legszebb lánnyal összefogózva szaladt, aztán, hogy meglódult a föld
közülötte

biztosan tudta, fegyvert kell keresnie,

társakat kell keresnie,

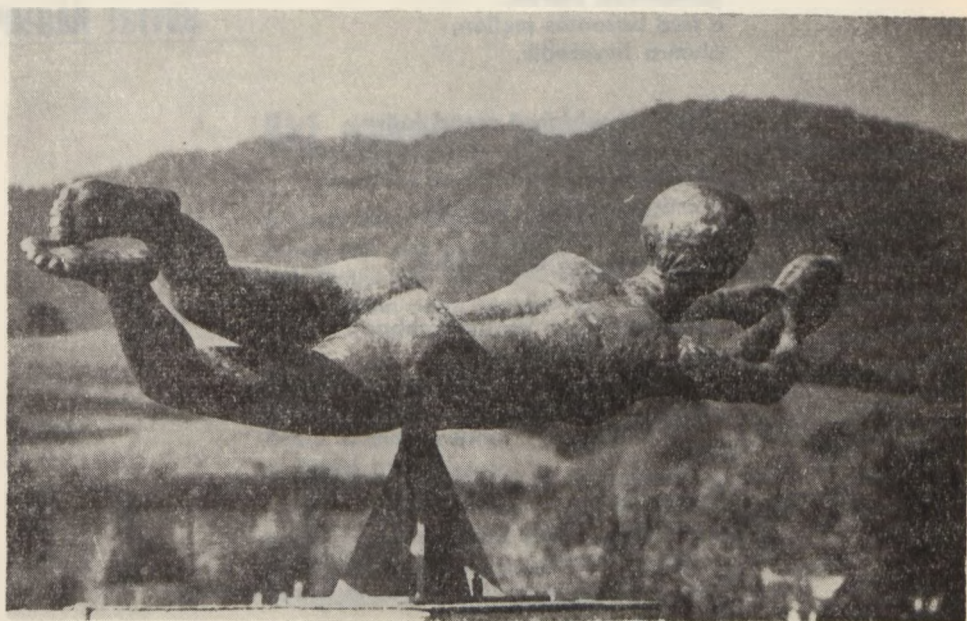
búvóhelyet kell keresnie,

rejtekkutakat kell keresnie, hogy éljen, és el kell indulnia

a napról napra mutatósabb groteszk hatalom ellen,
amely napja elé emelte azt a jólismert zöldesfekete katonasisakot,
és a riasztó sötétben hurkokat vetett szerte szét Prométheuszok után.
Te valahol egy széles tavaszi rét közepén
libák fehér sorompója előtt csodálad a virággal nyíló tájat,
amikor őrá rácsattant a fabarakk rácsa egy embertelenül kopár
sziklaszigeten.

Hallottad is a csattanást, rács csapódott az emberre megint,
az emberre aki te is lehetnél ott éppen.

Hogyne kiáltanál érte-utána, hogyne mélyesztenéd körmeidet a földbe,
ha haláláról fecsegnek hirt a folyóparti fák,
hogyne indulnál remegő lábbal mellé állni, ha lehull a rács,
s harca hegyi barlangoktól, rejtektutakról
a nagy szabad síkra leér?

Ífj. Szabó István alkotása

A nyár álmai

**Az égbolt kék sapkájára
fellegtollas bokrétáját tűzi
egy szellőbeli kéz,
varázsló ujjaival.**

**Az aranyarcú nyár
most zsenge füvek
göndörödő szőrén,
a föld bozontos mellén,
álmra heveredik.**

**Álma: a szalagozó csend fodra,
s a repülő virág, e kecses pillangó,
amint absztrakt mintázatú szárnyát,
a csöppnyi páros palettát,
kétkedően mutogatja
a báméskodó kankalinnak.**

**Álma: a hegyre vonuló lombpajzsos fák
dárdarázó, királyi serege,
a fehér labdaként felröppenő gerle,
a tarka kockát vető napsugár.**

**S jómagam is az ő álma vagyok itt,
visszapillantva a dombhajlatról
a távolban pirosuló háztetőre,
amely, mint rúzzsal festett leányajk,
karcú cigaretájából, a parázsló kéményből,
karikázó füstöt ereget
fel, fel a magasba.**

Pillanatkép a vonatból

Leánysereg a távoli mezőben,
némán szedi a hagymát, paprikát,
virít a kötény, görnyedez a hát,
s a lemenő Nap sugarával szötteen,
mint ős-szertartás fölszentelt papnői,
hódolattal így hajolnak meg ők,
a Földanya arcára leborultan,
a Munka örök eszméje előtt.

POLGÁR ISTVÁN

Aki naponta feléled

A sínek közt megyek. Riasztva
zuhog elő egy gyorsvonat.
Kék füstje fojt, akár az asztma,
nem hallom saját hangomat.

Itt piszmog már a bakter este,
vállán kopottas, ősz suba.
Vezet a sínpárvonta mezsgye,
az őrház alvó öz-suta.

Láng sziszeg a fűben s a fában.
A sötét részvétlen, sivár.
Emelgetem botlogva lábam.

Siessek? Kihez? Mért? Ki vár?
Nincs, kinek mondhatnám: – Te drága...
A kertekben gőzöl a trágya.

A kertekben gőzöl a trágya.
Egy kutya felémkap, ugat.
Mebontva már mindenki ágya,
becsukták már a kapukat.

Szobámban gesztenyét sütök még.
Nincs tévé, rádió, vita,
csak csend, csak csend, s pár dérütött légy,
zöngnek – kis éji muzsika.

De asztalom fölé borulva
bezúg, s rámsuhan hirtelen
a világ, kibomló vitorla,

űrhajó, emel, s ami benn,
énbennem él, az is előtör...
Ember vagyok, vérből s velőből.

Ember vagyok, vérből s velőből,
tört gerinccel is egyenes
tartású ember, kit felőlől,
s naponta megfojt, lefejez,

karóba húz a megnemértés,
a méltánytalanság, a vak
főnökgóg, s ki ha néha szétnéz,
semerre sem lát kiutat,

de aki naponta feléled
s akinek naponta kinő
levágott feje s aki végleg

így pazarolja el tűnő,
többrehivatott életét e
földön, hol nem lelt menedékre.

Dömper Anna megpróbáltatása

Akkoriban már fel sem tűnt, hogy Anna ül a titkársági asztal mögött, noha elődje – Picurka-Ilonayó-Iluska harmincötös lábain, kefefrizurájával emelt fővel távozott egy agronómus karjába kapaszkodva, aki valami helyreigazítás ürügyén többször is felkereste a szerkesztőséget – távozását általános gyász követte. Am a munkatársak változatlanul ott üldögéltek a titkárságon, vizet hordtak a kávéfőzéshez, tanácsokat adtak egymásnak a szobanövények kezelését illetően – éppen úgy mint Picurka idejében.

Az új titkárnőt maguk között Dömper Annának nevezték. Seregi ő divattanácsadó ajándékozta meg e névvel – igaz, némi meditálás után – mert kezdetben Oltári-Bulának becézgette, ám a Dömper Anna karakterisztikusabban hangzott és elnyerte a közvélemény tetszését is.

A vezetéknévben rejtőző hasonlat nem tűnt túlzásnak, a titkárnő külsejét személyre véve aigha lehetett máshová sorolni, mint a közúti forgalomba rendszeresített géperejű járművek és a speciális földmunkagépek közé.

Súlya meghaladta a középkorú túltáplált nők két és félszeresét – ez arányosan oszlott el közel kétméteres alakján – s ennek megfelelően más adottságok tekintetében is a normális többszöröseivel rendelkezett. Ha fölemelkedett az íróasztal mögött, hátával elfedte az ablakot és a szoba árnyékba borult, nevetése a hangverseny zenekarok rézfúvós kórusaként zengett, illata néha a belvárosi ódon bérházakra emlékeztette a munkatársakat – ahol a leválasztott lakásokból nehéz ételek illata örvénylik felfelé a szűk udvarokban – máskor meg a P. Howard regényekben hízalt képzelet megtestesítőjeként, a szaharai oázisokat idézte fel, pálmafákon nyüzsgő majmokkal, kecskék és oszló teve-hullák bűzével együtt.

A munkatársak előtt mindez alig bírt jelentőséggel!

Dömper Annát éppen úgy megszokták mint Seregi „hollandus” szakállát, amivel egy hetven dolláros turista útról tért haza – akkoriban ez nem volt olyan mindennapos jelenség, s csak az igazán európai tájékozottsággal rendelők viselték – miként megszoktak volna a portásfülkében akár egy csörgőkígyót is, ha történetesen portás sapkában találják a tolóablak mögött.

Dömper Anna meglepetést is csak egy ízben keltett, amikor jóval a munka-kezdés után fekete, vállpántos kisestélyiben libegett be a szerkesztőségbe. Lába mint a messzi útról megtért vándoroké: fényes és poros volt, és a páró oroszlánok illatát hozta magával. Miután az üres főszerkesztői szobában magára húzta fehérnek mondott köpenyét, s mosolya, akár a zsiros nap jóllakottan felragyogott, így szólt a hallgatag munkatársakhoz:

– Mit csodálkoznak! Persze maguk azt hitték, egy kis senki vagyok, ugye?! Hát tudják meg, én az Angolkisasszonyoknál nevelkedtem!

Eme bejelentéssel hosszasan birkózott a munkatársak képzelete, miközben döbbenetlen bámulták a közszemlére kiakasztott fodros, selyem estélyi ruhát.

Répa – a levelezési rovatból – emlékezetében a gyermekkor titokzatos mélyéről felbukkant az angol nevelő nő képe, aki reggelente a hatórás misét látogatta,

s ők, a környék kis suttyói az ablakokból lesték mikor bukkan fel a kastély gazdasági udvarán, egészen a patakig rohantak elébe, s miközben kezdetét vette a szokásos cukorka osztogatás, ők „hadujudu” ordításokkal ünnepezték a bőkezűséget. Seregi elgondolkozva vakarta szakállát, elképzelte Dömper Annát miniszoknyában – amit éppen az angolkisasszonyok indítottak hódító útra – és megborgongott. Pászka, a komor politikai főmunkatárs egy angol újságírónőre gondolt, akivel „annak idején” Prágában jött össze, s aki a sötét szobában, amikor felsírtak az ágybetét rúgói, fondorlatosan azt kérdezte tőle: igaz-e, hogy Magyarországon nem lehet nylon harisnyát kapni?

Ekként vergődtek szótlantul státuszos, szerződéses, vagy éppenséggel külső munkatársak – miközben Dömper Anna győzelemként könyvelte el a hallgatásukat.

Répa valaha a paraszti ügyek specialistójaként indult el a karrier útján, főként népi ízű hasonlataival aratott sikert és hosszú évekre megalapozta vele újságírói biztonságát – ám egyszer csak bekövetkezett a törés, és Répa alighogy megkapaszkodott a levelezési rovatban. Arra kényszerült, hogy lelki ügyekben kamatoztassa kivételes képességeit.

Polgári miskulancia az egész, persze a szakértelem pendelyébe burkolják – mondogatta búsan és egy pillanatra sem tett le arról, hogy visszakerül a riporter rangos pozíciójába. Nagyhorderejű témákkal bombázta Tuzát a főszerkesztőt, s hacsak tehetné, a titkárságon üldögt.

A kérdéses napon, amelyen a lavina elindult, Tuza a megszokottnál később, gondterhelten érkezett – évek óta dolgozott egy történelmi tanulmányon, amely Mátyásról hivatott volna lehántani mindazt a legendát, amit a nacionalizmus rakott e reneszansz uralkodó köré, és most holtpontra jutott a munkával – s amikor megpillantotta Répát, az átlagosnál alacsonyabb, rövidlátó főszerkesztő nyakán izzani kezdtek a háborús fagysebek: kurtán köszöntötte és leszegett fejjel megcélozta a párnázott főnöki ajtót. Adósa volt Répának egy válasszal, de a téma olvasatlanul hevert a fiókjában.

– Ennek mi baja velem – kérdezte Dömper Anna sértődötten, amikor becsukódott az ajtó.

– Ne is törődjön vele, Annuska. Szerintem szerelmes magába, csak nem meri kimutatni.

– Répa, maga teljesen megőrült! – kiáltott fel a titkárnő lángvörösen. Tartani lehetett tőle, hogy az íróasztal fölé magasodó kebleitől lángra gyúlnak a papírosok.

– Higgyen nekem, Annuska – bizonygatta Répa meggondolatlanul. – Amikor én kiskanász voltam odahaza, gyakran megfigyeltem, hogy bármi állat legyen, a kiválasztott párját űzi, hajtja, amíg csak meg nem kapja.

Dömper Anna hatalmasat sóhajtott. Gumipántok pattanáig feszültek, selymek szegélyén recsegett a varrás, csatok nyüzszítettek a megpróbáltatástól és a sóhajtas nyomában támadó légmozgás kocoatni kezdte a rosszul záródó ajtót.

A dolgok megértéséhez tudni kell, hogy Dömper Anna igen szerelmes természetű leányzó volt. Ezért juthatott Répa felelőtlen megjegyzése könnyen a célba. Ha azt is hozzá kalkuláljuk, hogy ilyen rendkívüli méret – amely éppen úgy lehet vonzó mint taszító is – mekkora vágyakozásnak adhat otthont, valamint a harmincadik életév betöltésével a kielégítetlenség áttörve a szemérem korlátait,

minőségi változást eredményezve az angolkisasszonyoknál kétséget kizáróan jó nevelést kapott teremtésnél, megérthetjük, mekkora vihar támadt e rendkívüli iélekben, s mekkora veszély fenyegette magát a főszerkesztőt is!

Hiszen Dömper Anna titkárkodása alatt egészen más stílus nyert polgárjogot a szerelmi líra hivatali dialógusaiban! Annak előtte Picurka törekeny alkattával megálljt parancsolt a szókimondásnak és inkább a raffinált, franciás pikantéria uralkodott a feltételes módon fogalmazott szerelmi ostromok idején – ebben részt vett a hím és nőnemű munkatársak mindegyike, az egy Zatyi bácsi kivételével, aki a hivatalsegédi teendőket látta el – bár Répa szerint egyszer a szemközi talponállóban ő is megkopogtatta falábát, amely azt adta tudtul, Picurkával kapcsolatban mire lenne képes – de Picurkának még ez is sok volt, s talán éppen ezért libegett el az agronómus karján. Dömper Anna megjelenésével a helyzet alapvetően megváltozott és a dolgok nevéen nevezése mindennapos jelenség lett.

A helyzet odáig fajult, hogy amikor kettesben maradtak Seregivel, elővett a fiókjából egy marék százaszt – valami hóvégi kifizetés céljára vette fel a pénztárban – és tréfásan meglobogtatta a divat-tanácsadó orra előtt:

– Na, Seregi eljön velem? Egy éjszakára. . .

A divat-tanácsadónál köztudott volt, hogy harminc éve pénzzavarban szenved. Pénzzavara vele született és létének annyira sajátja volt, mint a főkönyvelőknek az álmatlanság, de becsületére legyen mondva, szeme se rebbent. Higadtan lépett az asztalhoz és kivette a titkárnő kezéből a pénzt.

– Mennyi ez, Annuska?

– Öt!

– Vagyis pontosan a fele . . . – Visszahúzta a gyűrűt a szásasokra. – Gyűjtson még hozzá! Ha már nem fér a szalag alá, **akkor** jelentkezzen nálam!

Ez a kis epizód készítette Dömper Annát arra a kijelentésre egy szerkesztőségi értekezlet előtt, hogy szerinte az újságírók mind impotensek!

A megállapítást egyedül Répa vette zokon, miután az ellenkezőjét nem bizonyíthatta – évek óta élt szerelmi házasságban egy miniszterhelyettes lányával – elhozta legjobb barátját, Téglás Boldizsár kitűnő népi író, „A lábbeli” című nagyszerű regény szerzőjét, aki szerkesztőségi berkekben **ilyen** jellegű vállalkozásairól volt nevezetes, s aki alaposan szemügyre vette Dömper Annát, elmenőben nyugott szusszantott a folyosón:

– Szencségít testvér én se vagyok isten!

Az események további alakulásában nagy szerepet játszott a liberalizmus – ami annyi bajt okoz még napjainkban is – s amely hamis növényként élte virágkorát a „Képeslap” szerkesztőségében.

A munkatársak hamar fölfigyeltek Dömper Anna érzelmeire és kétirányú lehetőséget láttak benne: a beavatottak mosolyával szították a titkárnő rendkívüli méretű kebelében izzó tüzet, másrészt semmibeveve a korlátokat, amelyek kötelezően választják el egymástól a főnököt és a beosztottakat, elhitették Tuzával, hogy akaratán kívül megbántotta titkárnőjét.

Tuza járatlan volt az efféle ugratásokban és gyanakvás nélkül elhitte, amit a munkatársak állítottak, s a lány nevenapján egy cserép ciklámennel állított be a szerkesztőségbe.

– Béküljünk ki Annuska – mondta zavartan dadogva. – Nekem mindennél többet jelent a magával kialakult jó viszony megtartása... És az isten éltesse – tette hozzá, mielőtt becsukódott volna mögötte a párnázott ajtó.

A jelenlevő munkatársak megilletődve hallgattak, miközben a titkárnő lángragyúlt arccal keresett megfelelő helyet a virágoknak: feltette az alacsony szekrény sarkára, de akkor kikerült a látószögéből, márpedig minden pillanatban látni akarta a becses ajándékot, s nem foroghatott munka közben, akár egy ventilátor, így azután a postakönyv került fel a szekrény tetejére és a cserép megállapodott az asztal sarkán.

A „Képeslap” szerkesztőségében kedden volt lapzárta, szerdán elvégezték az utolsó simításokat, csütörtökön forogtak a gépek, pénteken került utcára a lap. A csütörtök volt a „csendes-nap”, ilyenkor rendszerint egymaga Tuza üldögélt a szerkesztőségben kedves tanulmánya fölött. A munka pénteken délután folytatódott szerkesztőségi értekezlettel.

Egy csütörtöki napon Dömper Anna bocsánatkérő arccal kopogtatott be a főszerkesztő szobájába.

– Elnézést Tuza elvtárs – mondta tisztelettel, mert bár közelállónak érezte az alacsony, rövidlátó férfiút, tudta, hogy a formaságokat tartani kell, legalább is addig, amíg megnyilatkozik – szeretnék kérni valamit.

– Parancsoljon Annuska!

– Egy életbevágó ügyet kellene elintézni...

– És mibe lehetek a segítségére?

– Holnap tessék egy kicsit később bejönni és akkor nekem is jutna idő, hogy ezt a dolgot megoldjam.

– Ha ezen múlik... nagyon szívesen!

– Ezen múlik – mondta a titkárnő lángvörösén, s kifelé haladtában tekintetével még egyszer magához ölelte a főszerkesztőt íróasztalostól, tanulmányostól együtt. – Tetszik kérni kávét?

Tuza persze megfeledezett ígéretéről, fél kilenckor kéziratokkal tömött aktatáskával a szerkesztőség felé loholt, miközben a történelem nagy historikusai, hadvezérei, dalnokai vették körül, akikkel fél évtizede vitázott, akiket felelősnek tartott Mátyás korának torzításáért – ez volt a nagy találmány, ez az anakronisztikus párbeszédes forma – szerencsére idejében észbe kapott, s az egész csizmás, bocskoros, csuhás, gatyás népséggel levonult a dunaparti lépcsőkre „vitázni” és csak déltájban támolygott be a szerkesztőségbe.

A titkárságon egyedül Répa üldögélt, ám a főszerkesztő hiába akart elshanni mellette – a tervezet még mindig olvasatlanul hevert fiókjában – a főnöki ajtó nem engedett a nyomásnak.

– Ki zárta be az ajtót? – kérdezte megütközve.

– Bent van ez a moha – válaszolta Répa, aki újabban egész korszerű kifejezésekkel bővítette szókincsét.

– Kicsoda?!

Répa egy gyufaszálat rágott, most kiköpte:

– Annuska. Valakivel tárgyal, azt üzeni ne zavarjuk.

– Ja, értem! – A főszerkesztő beletörődve huppant le a székre. – Hogy vagy?

Répa megvonta a vállát, aztán csak ültek szótlanul. Tuza pislogva szorította magához a tömött aktatáskát, büntudattal gondolt Répa tervezetére, amelyet bizvást elolvashatott volna akár a zsákutcába futó délelőtti „vita” helyett is.

Később gyülekezni kezdtek a munkatársak, közeledett az értekezlet ideje, az ajtó azonban továbbra is zárva maradt. Az okát mindenkinek el kellett ismételni. Beszélgetni kezdtek hát és figyelték a kiszűrődő hangokat, az elfojtott nyögéseket, a sok sóhajtást, a számonkérő mondatfoszlányokat.

Háromnegyed kettőkor Seregi erőlyesen megzörgette az ajtót.

– Azonnal – hallatszott, aztán résnyire nyílt az ajtó, s megjelent Dömper Anna diadalmas arca. – Egy kis türelmet, nekem is lehet fontos dolgom!

Újabb negyedórát váraoztak, most már Szedlacsek elvtárssal együtt, aki a Kulturális Osztályról érkezett, váratlanul, s akinek körülményesen elmagyarázták a dolgok mibenlétét, míg végre kettő után megfordult a zárban a kulcs és feldőlt arccal kilépett a szobából Stolc Zsigmond, a dunavecsei másodosztályú hajóállomás természetes kapitánya: aransujtásos ruhájában keresztülgázolt a váraozó munkatársak sűrű cigarettafüstjén és egy becsületsértéssel felérő kurta „jónapot”-tal eltűnt a folyosóra vezető ajtó mögött.

– Szakitottam, Répa! – susogta Dömper Anna győzelmesen a közelében álló újságírónak. – Mit szól hozzá?

Az értekezletre rányomta bélyegét a megelőző incidens, noha természetesen nem került már szóba – Szedlacsek elvtárs túláradó humanizmusával képes volt minden helyzetben az események fölé kerekedni – de Tuzásban szokatlan módon növekedett a harag. Alig figyelte az értekezlet menetét. Egyre azt fogalmazgatta, mit is mond majd a titkárnőnek. Kemény kifejezések között válogatott. Emlékezetébe idézte irodalmi élményeit, ahol a titkárnőket szigorúan, de igazságosan megleckéztetik – ő még nem került hasonló helyzetbe, noha nem először töltött be vezető pozíciót – s az indulat annyira felhalmozódott benne, hogy távoztában csak ennyit volt képes kinyögni: ezt a viselkedést egyszer és mindenkorra kikérem magamnak!

Ezek után természetesnek tűnt, hogy Dömper Anna beteget jelentett és másnap nem jelent meg a szerkesztőségben. Sőt! Betegsége makacsnak bizonyult!

Eltelt két hét, az ügyről senki sem beszélt, amikor egy este szokatlan órában berregni kezdett a főszerkesztői lakás telefonja. A család már elpihent, egyedül Tuza gubbasztott az ernyős lámpa fénykörében, meghitt beszélgetést bonyolított Mátyás és Bonfini között. A berregés felriasztotta a fotelban horkoló sziámi macskát: az állat félszemét kinyitva sárgán villogott a telefonra.

– Szeretném ha végighallgatna – mondta a telefonba lógy, fagott hangon egy magát megnevezni nem akaró „jóbarát” – Mi nők gyakran követünk el hibákat, de ez abból származik, hogy érzelmeink elragadnak bennünket, de a férfi azért férfi, hogy bölcsességével korrigálja azt, amivel a természet oly mostohán látott el minket. Egyébként maguk felnőtt emberek. Magukhoz nem illik a civódás, a marakodás. Ha szeretik egymást, nincs értelme a veszekedésnek. Akkor beszélni kell. Beszélni és beszélni, amíg bekövetkezik az oldódás. Higgyen nekem, tapasztaltam egyet-mást az életben!

És ő... nagyon szenved! Várja, hogy hívják...

– Kicsoda? – akarta kérdezni Tuza, de kattant a készülék, jelezve, hogy a vonal tulsó végén befejezettnek nyilvánítják a beszélgetést. A főszerkesztő hiába rázta a kagylót. Süket maradt.

A titokra egészen addig nem derült fény, amíg néhány nappal később Tuzát raportra nem hívták. A minisztériumba! Szedlacsek elvtárs kérette magához.

Szedlacsek elvtárs arcán a megértés minden határozott vonalat feloldott, mintha ezzel is jelezni akarta volna, hogy fogékony mindenre, ami emberi, s szinte kézenfogva vezette a főszerkesztőt a fotelhoz.

– Hát hogy is állunk Tuza elvtárs – kezdte, miután kellő mennyiségű humanizmust sugárzott szerteszét a zord helységben. – Csak őszintén!... Tudod, hogy nálam csak az igazság jöhet számításba. Nincs olyan igazság, amit ne lehetne elviselni, csak a helyes megközelítési módot kell kiválasztani!

A főszerkesztő a lap ügyeiről kezdett beszélni. Amúgy is esedékes volt a negyedévi beszámoló.

– Most nem erről van szó – vágott közbe Szedlacsek elvtárs.

Tuza tanácstalanul rágta a száját, aztán más területen próbálkozott:

– Te nagyon jól tudod Szedlacsek elvtárs hányszor kértem, hogy helyeztetek megfelelő helyre... Ez a lap nem nekem való!

– Véleményünk szerint a lap vezetése megfelelő kezekben van – szögezte le Szedlacsek elvtárs. – Úgy látszik nem akarod megérteni, hogy másról... akarok beszélni veled!

– Másról?!

– Másról... Engedd, hogy én kérdezzek. Hány éves vagy te Tuza elvtárs?

– Negyvenhárom – válaszolt csodálkozva a főszerkesztő.

– Negyvenhárom. És gyermekeid vannak.

– Három.

– A legidősebb most érettségizik – bólintott Szedlacsek elvtárs mindentudóan. És szerelmes vagy.

– Hát... ha ezt annak lehet még nevezni...

– Beszéljünk őszintén Tuza elvtárs: szerintem az embernek addig van joga a szerelemhez, amíg fogékony rá. Ezen nincs mit szégyellni. Emberek vagyunk! A kérdés, milyen áldozatokat követel a szerelem!

– Áldozatot?

– Szólj, ha nem értesz velem egyet!

– Egyetérték, természetesen.

– Akkor egy lépéssel közelebb jutottunk a célhoz.

Szedlacsek elvtárs cigarettával kínálta a főszerkesztőt, maga is rágyújtott, és töprengve sétálni kezdett.

– Gondolkoztál azon – folytatta – milyen neveltséges helyzetbe sodródsz, ha továbbra is ezt csinálod?

– Természetesen gondolkoztam – válaszolta és közben ámulva pislogott. – Csak nem értem pontosan mire gondolsz...

– Ej, Tuza elvtárs, mért tetteted magad!... Eljuttatták hozzám ezt a levelet – lépett az íróasztalhoz és magasba emelte a tárgyi bizonyítékot.

A panaszos azt állítja, hogy a szerelmeddel üldözöd... ahol lehet lehetetlenné teszed... miattad szakított a vőlegényével, éjszakánként a lakása körül mászkálsz, több ízben életveszélyesen megfenyegetted, hogy ha nem enged a kívánságodnak, végzel vele, meg magaddal is satöbbi, satöbbi...

– És ezt a levelet – nyögött a főszerkesztő elsápadva – egyenesen neked címezték, Szedlacsek elvtárs?

– Nem. A főigazgató küldte át, hogy próbálja beszélni a fejeddel.

– Vagyis idebent a minisztériumban mindenki tudja, hogy éjszakánként egy nagy késsel sétálok a holdfényben, akár egy hibbant kandúrl!

- Úgy látom Tuza elvtárs te nem akarsz komolyan venni!
- A főszerkesztő nyakán veszedelmesen izzani kezdtek a fagysebek.
- Nem mondanád meg névszerint, hogy kit üldözök a szerelemmel?
- Valami... Markusovszky Anna – olvasta Szedlacsek elvtárs a borítékról.
- Dömper Anna! – hörögte a főszerkesztő.

Ezek után már könnyedén sikerült Szedlacsek elvtársnak az igazságot a magyarázat fényében felvillantani és ekképp összegezte a helyzetet: ez a nő alighanem bolond.

Természetesen a főszerkesztő nem elégedett meg azzal, hogy Szedlacsek elvtárs nagyvonalúan csak úgy... napirendre térjen az események fölött, elégtelként azt követelte, hogy felmondhasson a titkárnőnek, s noha megkapta a felettes hatóság hozzájárulását – Szedlacsek elvtárs fájdalmas arcáról lerítt, hogy tudna emberibb megoldást, de mit tehet egymaga, amikor az emberiség nagytöbbsége képtelen az eseményeket társadalmi és történelmi szempontokból megítélni – Tuza mégis nehéz szívvel hagyta el a minisztérium hivatali helyiségeit. A nevetségessé válástól való félelem gyötörte. A szerkesztőségben mélyen eltitkolta a történeteket, s szorongása is csak akkor kezdett oldódni, amikor fölbukkant Dömper Anna következő áldozata.

Néhány nappal később Seregi a divat-tanácsadó vádiratot lobogtatva rontott be a szerkesztőségbe.

- Ez egy rossz vicc!

Éretlen tréfa – lihegte feldúltan. Azt hitte a szokásos szerkesztőségi tréfának esett áldozatul. – Még szerencse, hogy én vettem át!... Nagyon jól tudjátok, hogy a feleségem szíve milyen állapotban van!

Miközben Seregi rikácsolva ugrándozott a vádirat kézről kézre járt.

- Rágalmazás, hitelrontás, szerelmi üldöztetés... hát ez súlyos! – jelentette ki Pászka a komor politikai főmunkatárs és szúrós tekintettel nézett Seregire – És mondd, csakugyan megtámadtad? Magunk között vagyunk, nyugodtan beszélhetsz.

- Én?! – szökelt fel kétségbeesve a divat-tanácsadó. – Még elképzelni is rossz!!

- Alperes nyilvános helyen olyan kijelentéseket tett – olvasta Répa fejcsóválva – amelyek alkalmasak arra, hogy a felperes Markosovszky Anna jóhírére, becsületére rontsák, illetve csökkentsék. Idézem az inkriminált kijelentést: „megcsaltál bestia, kitaszítalak a szivemből!”

- Mondjátok, hogy ez is csak tréfa – könyörgött Seregi. – Ott állt a villamosmegállóban azzal a tűzoltóval, aki a multkor itt járt nála, de esküszöm vicceltem, ahogy itt is szoktuk... .

- Esténként megleste, nyomába szegődött és obszcén szavakat suttogott a fülébe – olvasta most a főszerkesztő, azután megkönnyebbülve nyújtotta vissza a bírósági keresetet jogos tulajdonosának. – Valami ilyesmi volt abban a levélben is, amit miattam küldött a főigazgatóságra... .

- Ha a feleségem megtudja, nem éli túl – nyögött a divat-tanácsadó letörtén. – De akkor kinyújtóztatom ezt a... .

Nem sok időnek kellett eltelni és Pászka, a komor politikai főmunkatárs ült kétségbeesve a titkárságon: menyasszonyát, aki adjunktus volt egy nagy kórház idegosztályán, felvilágosította egy telefonáló, hogy milyen ember a vőlegénye.

Mit művel azon az alapon, hogy politikailag jól fekszik. „Ezt nézze meg Annuska, ha **igazit** akar látni” – idézte a telefonáló elcsukló hangon a menyasszonynak a sérelmes esetet – aztán kitakarta a... szeméremtestét!

Répa apósának, a miniszterhelyettesnek megírták, hogy a veje el akar válni, de ő, az ismeretlen, magát megnevezni nem akaró levélíró, képtelen feldújni egy többgyermekes család életét. Csak kéri a magasrangú elvtárs segítségét e képtelen helyzet megoldására!

Lassanként sorra került minden munkatárs. Ez így ment hónapról-hónapra, a vádakat egymásnak adták, akár a stafétabotot, s aki már túljutott, némi kárörömmel figyelte a következő áldozatot. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy ezt is megszokták, mint mindent, ami a szerkesztőségben történik, s talán csak akkor szinleltek némi meglepetést, amikor híre jött, hogy Dömper Annát elfogták a hűvösvölgyi nagyréten. Akkor már harmadik napja sikoltozva menekült fekete, selyem estélyi ruhájában képzeletbeli támadói elől. Négy ápolót vezényeltek ki a leküzdésére.

Somogyi József:
Felszabadulási emlékmű

Tar István:
Tanácsköztársasági emlékmű

Az Ipoly

Mint lila
szalag tekereg.
Megérinti, s
messzedobja
a várost.
Könnyű labdát,
Napot dob az
égre, a csillagok
számára jóbarátok.
Partján sokszor
fogott karon a
Janus-arcú gond,
s integett a
magány. Látta
szerelmem arany-
ág mosolyát, s
partja ívei
között titkaim
messzeúsztak.
Ha üldöz a zaj,
a neonmacskák
fényszeme
paráznál,
végigdőlök az
ezüst-füvön, a
folyó álmofutása
megcsendül fülemben,
s megnyugodva,
feszülő szemekkel
vasöntő erőt
hörpintek a
tarka csendből.

Stációk

Krisztus felment a hegyre.
Lábán fekély.
Nem ismerte a korlátokat,
nem tudta mi a misebor, spanyolcsizma.

Szemében tavakkal ment a hegyre Krisztus.
Nem látott véres buzogányt
– megszentelve a kereszt jelével –,
sem égő máglyát.

Krisztus felment a hegyre.
Ujjain meséket vitt.
Gázkamráról nem álmodott,
nem tudta mi az: teuton,
mi az: napalm.

S hogy az elmélkedések órája végetért,
az alacsony ég újra megfeszült,
Krisztus nem jött le többé.
Arcát elégette,
s nem jött le többé a hegyről Krisztus.

BENCZE JÓZSEF

Cselédek

Izmuk is lefoszlott
itt a régi sárban,
ide van elásva
könnyük szivárványa!

Az ég röntgenképét
felhő beárnyalta,
köhögés fullasztott,
tikasztott az asztma!

Őszi angyalaim,
az ég abroszára,
véres szívet szeltek
csorba Hold-kaszával.

Látomás

becsukják az ablakokat
kéményekre ül a pára
szilaj csikót bekötik a
suttogó hold udvarába

érett-mellű alma-asszony
öltözködik szilvakékbe
kendőjét a rétre dobja
és a kendő mintha égne

száz piros és sárga lánnyal
viszi már a tőkék terhét
okker-égen szalma-lángot
békés barmok lelegeiték

alma-asszony félve fogja
dús gyümölcsét szél ne érje
szilvakékje égő réten
meztelenül mintha élne
érett-alma asszony-melle
mintha égne

mintha égne